

О.О. Нестеренко, канд. екон. наук, доц.

І.С. Коробкіна, асист.

ДОКУМЕНТУВАННЯ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ У СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБИГУ «СПРУТ»

Виділено недоліки паперового документування в сучасних умовах господарювання, проведено порівняльний аналіз систем електронного документообігу, запропоновано на підприємствах торгівлі для документування товарних операцій використовувати систему автоматизації торгівлі «Спрут», яка містить модуль електронного документообігу.

Выделены недостатки бумажного документирования в современных условиях хозяйствования, проведен сравнительный анализ систем электронного документообращения, предложено на предприятиях торговли для документирования товарных операций использовать систему автоматизации торговли «Спрут», которая содержит модуль электронного документообращения.

The lacks of the paper documenting are selected in the modern terms of menage, the comparative analysis of the systems of electronic circulation of documents is conducted, it is suggested on the enterprises of trade for documenting of commodity operations to use the system of automation of trade «Octopus», which contains the module of electronic circulation of documents.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Кожен етап руху товарів на підприємствах торгівлі супроводжується складанням документа. Тому основою бухгалтерського обліку є документи, що відображають господарські операції підприємства та забезпечують прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Інформатизація господарської діяльності перш за все пов'язана з електронізацією процесів фіксації, обробки та зберігання інформації шляхом впровадження на підприємстві торгівлі повністю автоматизованого бездокументного первинного обліку. Останнім часом великі українські підприємства та державні установи все більше цікавляться автоматизованими системами документообігу та діловодства. Ця тенденція зумовлена неефективністю старих форм і методів управління, необхідністю ухвалювати швидкі та ефективні управлінські рішення на фоні стрімких змін ринку й законодавчої бази. На думку Б. Гейтса, лише електронні технології здатні повністю

змінити документування бізнес-процесів підприємства та стати дієвим інструментом для створення безпаперового офісу [1, с. 58–60].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ще видатний італійський бухгалтер Д. Россі (1845–1921) зазначав, що облікова інформація передається від людини до людини за допомогою документів [2, с. 163]. Будь-який рух матеріальних, трудових і фінансових ресурсів на торговельному підприємстві має бути своєчасно та правильно оформлений первинними обліковими документами. Первинна реєстрація фактів передбачає дію логічного закону достатньої підстави, сформульованого німецьким філософом Г.В. Лейбніцем (1646–1716): «...жодне явище не може бути істинним чи дійсним, жодне твердження справедливим... без достатньої підстави, чому саме справа виглядає так, а не інакше» [3, с. 418]. Для бухгалтерського обліку це означає, що жоден факт господарської діяльності не може розглядатися як істинний чи дійсний, якщо він не зареєстрований у первинному документі, і лише первинний документ служить достатньою підставою того, «чому саме справа виглядає так, а не інакше», при цьому реєстрація фактів передбачає в подальшому реєстрацію документів [2, с. 32]. Але насправді можна спостерігати не безпосередньо за самими фактами господарської діяльності, а за інформацією, яка ці факти описує та фіксує в первинних документах. Нові інформаційні технології обліку потребують впровадження на підприємствах роздрібно́ї торгівлі систем електронного документообігу.

Із прийняттям законів «Про електронні документи та електронний документообіг» [4] і «Про електронний цифровий підпис» [5] в Україні в науковій літературі з'явилося багато праць, у яких розглянуто питання первинного документування та його вдосконалення. Зокрема це праці таких учених, як М. Огійчук, С. Кузнецова, В. Муравський, Г. Беспяньська, В. Лісіна, В. Рудницький, І. Лазаришина, І. Бачинський, Т. Бутинець, В. Поліщук, Т. Мельник та ін. Проте потребують подальшого дослідження питання розробки практичних рекомендацій із використання систем електронного документообігу на підприємствах торгівлі.

Мета та завдання статті. Метою та завданнями даної статті є порівняльний аналіз систем електронного документообігу та розробка практичних рекомендації з їх впровадження на підприємствах торгівлі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Торговельні підприємства оперують величезним асортиментом і кількістю транзакцій (операцій купівлі-продажу), яких у день можуть пройти тисячі, а для роботи з паперовою документацією необхідні значні

ресурси, ефективність використання яких є досить низькою. Основними недоліками паперового документообігу є:

- повільний пошук документів;
- складність відстеження руху документа протягом життєвого циклу та організації ефективного контролю й звітності за виконанням резолюцій;
- тривалість термінів підготовки та узгодження документів;
- ускладненість паралельного використання документів кількома користувачами та підготовки зведених звітів і журналів.

Працівники облікових служб підприємства витрачають 40...60% усього робочого часу на складання та обробку первинних облікових документів [6, с. 40], 6% документів безповоротно втрачаються, а кожен внутрішній документ копіюється до 20 разів [7].

Вищенаведене дозволяє зробити висновок, що традиційний документообіг виявляється неефективним. Усі ці недоліки усуваються з введенням на торговельних підприємствах систем електронного документообігу, результатом впровадження яких має стати збільшення швидкості обміну інформацією як усередині організації, так і з територіально віддаленими структурами, зниження транзакційних витрат.

У результаті анкетування на підприємствах торгівлі було виявлено основні вимоги, які висуваються керівництвом торговельних підприємств до систем електронного документообігу: по-перше, поєднання характеристик ціна/якість, по-друге, інтеграція з програмним забезпеченням, яке вже функціонує на підприємстві. Найбільш доцільно обирати комплексні системи автоматизації, складовими яких вже є системи електронного документообігу.

Для оптимального вибору системи електронного документообігу було проведено порівняльний аналіз представлених на ринку продуктів як вітчизняних розробників, так і декількох крупних транснаціональних постачальників за такими характеристиками: основні функціональні можливості, технічні особливості, ціна та приклади впровадження (табл.).

Дослідження систем електронного документообігу показало, що лише деякі системи, зокрема Бос-Референт, DIRECTUM, ДІЛО (розробники російські фірми) забезпечують роботу з документами в територіально розподіленому корпоративному середовищі. Для підприємств роздрібної торгівлі дуже важливо забезпечити документообіг не лише всередині магазину, а і з територіально віддаленими постачальниками, а якщо це торговельна мережа в підпорядкуванні якої декілька магазинів, то і між магазинами мережі.

Таблиця – Характеристика систем електронного документообігу (СЕД)

№ з/п	Система	Основні характеристики	Технічні особливості	Вартість, грн	Приклади впровадження
1	2	3	4	5	6
1	DocsVision (компанія «DocsVision»)	Ресстрація, зберігання та пошук документів; обробка документів і бізнес-процесів; підтримка електронного цифрового підпису (ЕЦП)	MS SQL Server 2000 і web-сервер MS IIS Internet Explorer, MS Office	23800 – 10 робочих місць; 138600 – 100 робочих місць	ТОВ «Юнітоп», ТД «Континент», ТД «Стакос», ТОВ «Топ книга»
2	Система «МОТИВ» (Інститут високих технологій при Білгородському державному університеті)	Колективна робота над проектами та документами; отримання регулярних звітів про хід виконання завдань за проектами; контроль термінів виконання; моніторинг зайнятості персоналу; підтримка ЕЦП	Linux (Ubuntu, Debian) і Windows Server (2000, 2003, 2007) MS Internet Explorer 8, Opera 10.5, Firefox 3, Safari 4, Google Chrome 5	6720 – 10 робочих місць; 53760 – 100 робочих місць	ЗАТ «Мікояновський м'ясокомбінат», ВАТ «ІнфоТекС Еліста Телеком», Вінницький інститут МАУП
3	Corporate Business (BB Software ЗАТ «Дабл Бі»)	Інтеграція з текстовими й табличними редакторами з пакета Microsoft Office; маршрутизація та зберігання електронних версій документів; використання ЕЦП; автоматична розсилка поштових і системних повідомлень користувачам	СУБД Microsoft SQL, Server 2005 Microsoft Windows XP	28000 – 50 робочих місць	Корпорація «Дікс», компанія «Місячне сяйво», ТОВ «Роздрібні технології»
4	Евфраг-Документообіг («Cognitive Technologies»)	Підтримка маршрутів руху документів; широкі можливості з ресстрації електронних версій документів; збереження історії роботи з документами; підтримка змішаного документообігу; наявність інструментів для аналізу; забезпечення інформаційної безпеки (підтримка ЕЦП шифрування даних, розмежування прав доступу та системи ролей)	СУБД НІКА (входить у ціну постачання) або Microsoft SQL Server 2005 Microsoft Windows XP	219200 – 50 робочих місць	ТОВ «Мережа магазинів «Будинок Іжі», ЗАТ «Дика Орхідея», ВАТ «Центрторг»

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6
5	Бос-Референт (ТОВ «БОС-Референт»)	Підтримка роботи територіально-розподілених підприємств; підтримка складних організаційних структур; робота з різними версіями та редакціями документів; поставляється генератор звітів Report'sMan; підтримка ЕЦП	Microsoft Windows 2000 Server або Advanced Server (ServicePack 4 и вище), Linux (версія ядра не нижче 2.4.18)	72800 – 50 робочих місць	Торговельна мережа «Бауцентр», ВАТ «Тюменська нафтова компанія», ВАТ «Мобільні Телесистеми»
6	ДЛЮ («Електронні офісні системи»)	Реєстрація документів та робота з файлами (електронними документами); робота з дорученнями та проектами документів; прийом і зовнішня розсилка документів; рух документів усередині організації; інформаційно-довідкова робота; підтримка ЕЦП	Microsoft SQL Server 2000, Windows 2000, Windows XP	81960 – 50 робочих місць	Корпорація «Караван», ВАТ «Авто капітал», ТОВ «Тойота Автосаміт»
7	PayDox (компанія «Paybot LLC»)	Облік і реєстрація документів; пошук документів; контроль виконання, затвердження, резолюцій документів; управління договорами та платіжними документами; календар подій за документами; звіти ЕЦП не вбудовано	MS Windows 2000/2003 Server / MS WindowsXP Pro, Internet Information Services 5.0, MS SMTP Virtual Server	40000 – 50 робочих місць	Торговий дім «СКЕК», Аудиторська компанія «Пачолі», ВАТ «СІПРОНІКС»
8	DIRECTUM (Компанія «DIRECTUM»)	Занесення інформації в систему; пошук необхідних документів; зіставлення паперового та електронного документів за штрих-кодом; дотримання режиму конфіденційності доступу до документів; застосування ЕЦП; реалізація електронного документообігу між підприємствами	Windows Server 2000/2003, SQL Server 2000 Standard Edition, Internet Explorer 5.0, Microsoft Outlook/Express	310840 – 50 робочих місць	ТОВ «Торговий дім Командор», ТОВ «Торговий Дім Ярмарок», ТОВ «Адідас»
9	Діло (Компанія «НетКом Текнолджи»)	Автоматизація повного циклу роботи з документами; забезпечує захищений електронний документообіг із використанням ЕЦП і спеціальних криптографічних засобів; наявність для користувача індивідуального налаштування	Windows XP SP2, Windows Server 2003 SP2, Windows VISTA, Windows Server 2003 SP2, Internet Explorer 8.0.	165400 – 50 робочих місць	Компанія «САНДОРА», Компанія «АЛЛЮ», СП «Автомобільний дім Україна Мерседес-Бенц»

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6
10	«ІНТАЛЕВ: Корпоративні документи і процеси» (компанія «ІНТАЛЕВ-Україна»)	Формування картки документів; зберігання та відстежування декількох версій документів; автоматична розсилка повідомлень; маршрути проходження документів і установка завдань користувачам; інтеграція із системою «1С»	MS Windows 2000/2003 Server, Microsoft SQL Server 2000 Service Pack 3, 1С: Підприємство 8.0	140000 – 50 робочих місць	Торговельна мережа «Квадрат», Торговельна мережа «Альфа», Торговий Дім «ПСБ»
11	1С: Документообіг 8 (компанія «Аналітика. Проекти і рішення»)	Облік документів у розрізі договорів, робочих груп та проектів; ведення архіву документів, облік документів із фізичним місцем зберігання; ведення та облік нормативно-довідкової інформації підрозділів та юридичних осіб; збереження історії зміни станів документів; зберігання та використання підписів і кліше співробітників; інтеграція з пакетом MS Office та конфігураціями 1С: Підприємство 8	MS Windows 2000/2003 Server, Microsoft SQL Server 2000 Service Pack 3, 1С: Підприємство 8.0	8004 – незалежно від кількості місць	Концерн «ХАДО», ТОВ «Вкусіть», Компанія «Робін Сдобін»
12	ПС СПРУТ (компанія «ВІМАС Технології»)	Обробка та зберігання документів; управління потоками робіт (передача документів між виконавцями); пошук документів за атрибутами і повнотекстовий пошук; робота з взаємопов'язаними документами; регламентація прав доступу; інтеграція із зовнішніми системами електронної пошти; інтеграція з пакетом MS Office та з конфігураціями 1С: Підприємство; підтримка ЕЦП; реалізації електронного документообігу між підприємствами	СУБД – ORACLE Windows 2000/XP	120000 – 50 робочих місць	Торговельні мережі «Евромарт», «Spar Україна», «Велика Кишеня», «Восторг», «Обжора», ТЦ «Амстор», ТЦ «КАРАВАН»

Модуль територіально розподіленого електронного документообігу має програмна система «Спрут», яка забезпечує комплексну автоматизацію торговельного процесу та є найбільш поширеною на українському ринку роздрібної торгівлі. Рух документів між підприємством торгівлі та постачальниками за умови використання платформи електронного документообігу «Спрут» зображено на рисунку.

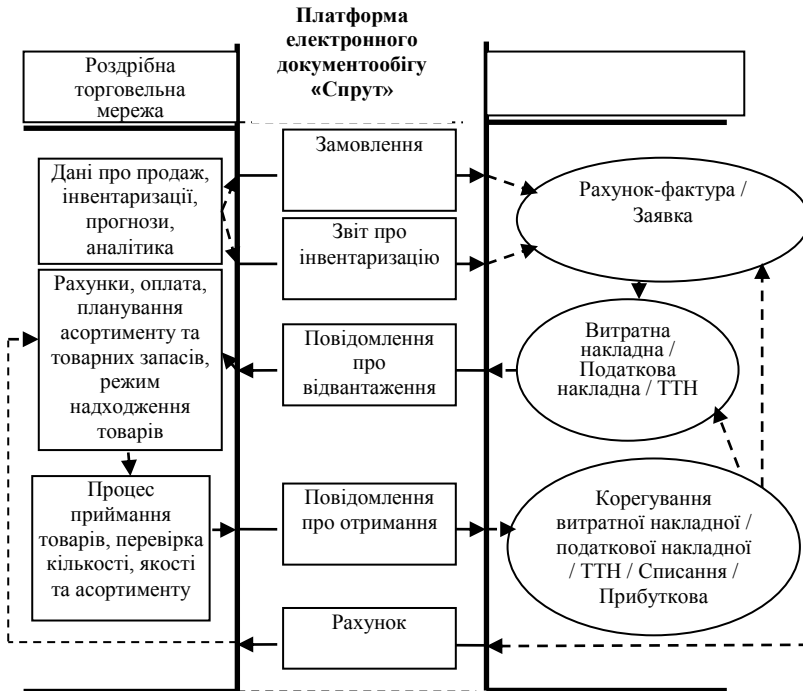

Рисунок – Рух документів між підприємством торгівлі та постачальниками в системі електронного документообігу

Висновки. У результаті дослідження розроблено рекомендації з впровадження для документування товарних операцій на підприємствах роздрібної торгівлі сучасних форматів системи електронного документообігу, яка базується на використанні системи автоматизації торгівлі «Спрут», що дозволяє знизити транзакційні витрати та збільшити швидкість обміну інформацією як у середині підприємства, так і з територіально віддаленими магазинами мережі. Впровадження запропонованої системи електронного документообігу «Спрут» на торговельному підприємстві дозволить: підвищити

цілісність та достовірність інформації завдяки встановленню відповідних повноважень на роботу в системі для кожного працівника, відповідно до його кваліфікації та посади; зробити процес зберігання документів більш зручним та ефективним завдяки їх зберіганню в єдиній базі даних; суттєво прискорити процес пошуку документа в системі за будь-яким його атрибутом, а також зробити вибірку документів за певною ознакою чи їх сукупністю; підвищити ефективність контролю за своєчасним виконанням доручень шляхом автоматичного спостереження за їх виконанням системою електронного документообігу; скоротити витрати на матеріали для принтерів і копіювальних апаратів; збільшити на 20...25% продуктивність праці облікового персоналу.

Список літератури

1. Гейтс Б. Бизнес со скоростью мысли / Б. Гейтс. – 2-е изд. испр. – М. : Эксмо, 2002. – 480 с.
2. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета : монография / Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 496 с.
3. Лейбниц Г. В. Сочинения в четырех томах / Г. В. Лейбниц; ред. и сост., авт. вступит. статьи и примеч. В. В. Соколов ; пер. Я. М. Боровского [и др.]. – М. : Мысль, 1982. – Т. 1. – 636 с.
4. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : Закон України: [прийнятий Верховною Радою України від 22.05.2003 р. – № 851-IV] – Режим доступу : <<http://search.ligazakon.ua>>
5. Про електронний цифровий підпис [Електронний ресурс] : Закон України: [прийнятий Верховною Радою України від 22.05.2003 р. № 852-IV] – Режим доступу : <<http://www.uazakon.com>>.
6. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник / В. В. Сопко, В. П. Завгородній. – К. : КНЕУ, 2004. – 411 с.
7. Автоматизация бизнес-процессов с помощью IT-технологий [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <<http://intell.uz/navigation/masmedia>>.

Отримано 01.02.2013. ХДУХТ, Харків.

© О.О. Нестеренко, І.С. Коробкіна, 2013.